

tento plán dokonce velebil následujícím způsobem: „Již vidím ten velkolepý plán / a nadšená radost z práce bude má / Rukávy si vykasám a Ameriku předělám.“¹⁹

Mnoha lidem ovšem stále nebyl jasný rozdíl mezi plánovaným hospodářstvím a státem vlastněným hospodářstvím. Liberálové jako Keynes, William Beveridge nebo Jean Monnet – duchovní otec plánování ve Francii – neměli pochopení pro znárodnování jako takové, ale byli dostatečně flexibilní, aby ocenili jeho praktické přínosy ve zvláštních případech. Totéž platilo pro skandinávské sociální demokraty – i ti se mnohem více zajímali o progresivní zdanění a poskytování všeobecných sociálních služeb než o státní kontrolu nad klíčovými průmyslovými odvětvími, jako například nad automobilovým průmyslem.

Naopak britští labouristé se zamílovali do myšlenky veřejného vlastnictví. Pokud stát reprezentuje pracující, nevyplývá z toho, že státem vlastněné podniky by měly napříště být v rukou pracujících? Ať už tomu tak ve skutečnosti bylo nebo ne – a dějiny British Steel nasvědčují, že stát může být stejně neschopný a neefektivní vlastník jako ten nejhorší soukromý podnikatel – pravdou zůstává, že nadšení pro znárodnování odvádělo pozornost od jakéhokoliv plánování, což v následujících desetiletích vedlo ke škodlivým dopadům. Opačnou krajnost představovalo komunistické plánování, které spočívalo v podstatě jen ve stanovování fiktivních cílů, které byly plněny pomocí fiktivních údajů o výrobě. To posléze vedlo k diskreditaci plánování jako takového.

V kontinentální Evropě hrála centralizovaná státní správa tradičně aktivnější roli v poskytování sociálních služeb a tak tomu zůstávalo i nadále. Podle široce rozšířeného názoru nedokázal trh definovat společné cíle; do hry proto musel vstoupit stát, aby napravil nedostatky trhu. Dokonce i ve Spojených státech, kde stát – tedy „administrativa“ – vždy respektoval tra-

diční mantinely, byly veškeré programy od GI Bill²⁰ až po vědecké vzdělávání nastupující generace iniciovány a financovány Washingtonem.

I v tomto případě se prostě předpokládalo, že se jedná o společné cíle, pro jejichž dosažení se trh zkrátka nehodí. Slovy T. Marshalla, jednoho z předních komentátorů britského „státu blahobytu“, je smyslem onoho „blahobytu“ „nahradit trh tím, že se z jeho rámce vyjmou některé druhy zboží či služeb, respektive určitými způsoby ovládat a usměrňovat jeho chování tak, aby bylo dosaženo výsledků, jakých by trh sám o sobě nedosáhl“.²¹

Dokonce i v západním Německu, kde panoval pochopitelný odpor k zavádění centralizovaného řízení po vzoru nacistů, dělali teoretici sociálně tržního hospodářství ústupky. Tvrdili, že volný trh je nejen kompatibilní se společenskými cíli a sociálním státem, ale že sám trh funguje nejlépe, jestliže neztrácí ze zřetele sociální cíle. Na tom byla založena z větší části stále platná legislativa, která od bank a obchodních společností vyžaduje, aby i při sledování zisku braly ohled na dlouhodobé hledisko, jakož i na zájmy svých zaměstnanců a sociální důsledky své podnikatelské činnosti.

Názor, že by stát mohl překročit své kompetence a poškodit trh pokřivením jeho fungování, nebyl v těch letech brán příliš vážně. InSTITUTE jako Mezinárodní měnový fond a Světová banka (a později též Světová obchodní organizace), stejně jako mezinárodní clearingová střediska, devizové předpisy, platová omezení a indikativní cenové stropy, kladly důraz především na potřebu kompenzovat zřejmé nedostatky trhu.

Ze stejných důvodů se v těch letech nepohlíželo nijak zvlášť negativně na vysokou míru zdanění. Naopak, vysoké sazby progresivní daně z příjmu byly považovány za široce akceptovaný nástroj, kterým byly privilegovaným občanům odebírány přebytečné zdroje, které pak byly k dispozici těm, kdo je nejvíce